

зі; заходи, що стимулюють приріст іноземних інвестицій в розвиток окремих виробництв або окремих територій; заходи, що пов'язані з концентрацією капіталу в капіталомістких напрямках структурної перебудови; інструменти заохочення ділової активності економічних суб'єктів за рахунок оптимізації структури форм власності, проведення стимулювальної податкової політики.

Пасивний тип структурного регулювання полягає у мінімізації інструментів державного впливу на процес формування ефективної структури національної економіки. Це, здебільшого, створення державою сприятливих умов для вільної конкуренції та вільного переливу капіталів і ресурсів з одних галузей, видів діяльності, регіонів до інших, під впливом механізмів ринкової саморегуляції. Отже, структурна перебудова здійснюється еволюційно, під впливом активного і постійного запровадження адекватних науково-технічної революції досягнень техніки, технології, методів господарювання, організації управління.

Основним чинником структурних змін зменшення рівня прибутковості в окремих галузях або сферах діяльності. Початкове перевищення попиту, при виготовленні конкретного виду продукції, над пропозицією призводить до зростання рівня прибутків в цій галузі проти інших. Це спричиняє переливання капіталу до галузі з боку менш прибуткових, а отже, менш привабливих для інвесторів, галузей. Розширення залучення капіталу та робочої сили, через певний проміжок часу, призводить до зростання обсягів виробництва, збалансування попиту та пропозиції на товар, а, в окремих випадках, до виникнення товарних надлишків. Ці чинники спричиняють зменшення рівня прибутковості в галузях, та переливу капіталу до інших.

Негативними моментами при застосуванні цього типу регулювання є постійні кризові ситуації на товарному ринку (дефіцитність окремих товарів та надлишок інших), а також істотні соціальні витрати суспільства. Держава впливає на економіку, її структуру лише там і тоді, коли не спрацьовують ринкові механізми: вільне ціноутворення, переливання капіталу, конкуренція тощо.

Висновки. Таким чином, формування ефективного механізму державного структурного регулювання повинно обов'язково враховувати національні особливості розвитку економіки країни. Саме тому він має свої відмінності в кожній країні.

Враховання національних особливостей та формування мобільного механізму державного структурного регулювання, що дає змогу коригувати дію основних інструментів, є важливим чинником оптимальних структурних зрушень в країні.

Література

1. Дзюбик С.Д. Механізм регулювання ринкової економіки / С.Д. Дзюбик. – К. : Вид-во ІДУС, 1995. – 66 с.
2. Экономическая энциклопедия: / за ред. Л.И. Абалкина. – М. : Изд-во "Экономика", 1999. – 1126 с.
3. Макконнелл К.Р. Экономика: принципы, проблемы и политика : пер. с англ. / К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю. – Изд. 11-ое, [перераб. и доп.]. – К. : Вид-во "Хагар-Демос", 1993. – 785 с.

Скирка Н.Я. К вопросу теории механизма государственного структурного регулирования в национальной экономике

Исследованы экономические функции государства, а также инструменты государственного влияния на структурное регулирование национальной экономики. Определены основные направления государственного структурного регулирования и его объекты. Предложена модель механизма государственного структурного регулирования экономики и проанализированы ее национальные особенности.

Ключевые слова: государство, государственное регулирование, структурное регулирование, механизм.

Skirka N.Ya. To the theory of the mechanism of the state of structural adjustment in the national economy.

The economic functions of the state, as well as instruments of state influence on the structural adjustment of the national economy. The main directions of the state of structural adjustment and its objects. The model of the mechanism of state regulation of the economy and structural analysis of its national characteristics.

Keywords: state, government regulation, structural regulation mechanism.

УДК 330.131.7:658:005.5

Аспір. Ю.І. Стеблецька¹ –

Львівська державна фінансова академія

SWOT-АНАЛІЗ – МЕТОД ПОПЕРЕДЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ НЕБЕЗПЕК

Розглянуто теоретичні аспекти SWOT-аналізу як методу попередження фінансових небезпек. Проаналізовано інструментарій та основні етапи проведення цього методу. Наведено практичне використання SWOT-аналізу на прикладі ДП "Західний експертно-технічний центр".

Ключові слова: SWOT-аналіз, сильні сторони, слабкі сторони, ризик, управління.

Постановка проблеми. В умовах ринкового середовища та посиленої конкуренції підприємства стикаються з багатьма ризиками, які призводять до втрати фінансових ресурсів та погіршення їх діяльності. Тому, обираючи стратегію розвитку суб'єкта господарювання, потрібно враховувати моделі та методи моделювання та формування сценаріїв ризикових ситуацій. Одним з таких методів є SWOT-аналіз, адже дає змогу дослідити слабкі сторони підприємства та загрози та нейтралізувати їх за допомогою можливостей та сильних сторін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Цьому питанню приділено багато уваги. Так, М.П. Мальська у своїй книзі "Організація та планування діяльності туристичних підприємств" використовує SWOT-аналіз, що підтверджує широкий спектр цього методу [3]. А Ю.В. Орловська та К.В. Макусієнко використовують цей аналіз для оцінювання слабких та сильних сторін України загалом [5].

Постановка завдання. Метою цього дослідження є ознайомлення з теоретичними аспектами та послідовністю проведення SWOT-аналізу, а також використання цього методу на практиці на прикладі державного підприємства "Західний експертно-технічний центр".

¹ Наук. керівник: проф. К.В. Васківська, д-р екон. наук – Львівська державна фінансова академія

Виклад основного матеріалу. Напрямки діяльності, які відкриваються перед підприємством, виходячи із сукупності умов, в яких воно функціонує, є його ринковими можливостями. При цьому насамперед враховуються зовнішні умови. У зовнішньому середовищі постійно протікають динамічні процеси змін, постійно щось зникає і з'являється щось нове. Одна частина цих процесів відкриває сприятливі для фірми можливості. Інша, навпаки, створює для неї додаткові труднощі і обмеження. Для успішної діяльності фірми необхідно вміти прогнозувати як труднощі в майбутньому, так і можливості, які з'являються. Тому, досліджуючи зовнішнє середовище, потрібно концентрувати увагу на з'ясуванні того, які загрози і можливості воно в собі приховує.

Але для того, щоб успішно справлятися із загрозами і дійсно використати можливості, недостатньо лише знати про них. Можна знати загрози, але не мати можливості їм протистояти, і тому зазнати поразки. Так само можна знати про нові можливості, які відкриваються перед фірмою, але не мати потенціалу для їх реалізації і не зуміти їх використати. Саме тому сильні і слабкі сторони внутрішнього середовища підприємства такою ж мірою як загрози та можливості вивчаються в процесі ситуаційного аналізу [3]. Вперше запропонував метод структуризації та оцінювання інформації, який отримав назву SWOT-аналіз, тобто аналіз сильних і слабких сторін підприємства, його можливостей і загроз, професор К. Ендрюс у 1963 р. у Гарварді [2].

SWOT-аналіз – це один з найпоширеніших видів аналізу в стратегічному управлінні на сьогодні. Його універсальність дає змогу використовувати його для різних об'єктів вивчення: аналіз продукції, підприємства, конкурентів, міста, регіону і т. ін. Цей метод використовується для будь-якого підприємства з метою уникнення потрапляння його в кризову ситуацію [8].

SWOT – це аббревіатура початкових букв англійських слів [8]:

- Strengths (сила) – сильна сторона компанії, яка вигідно відрізняє її від конкурентів;
- Weaknesses (слабкості) – слабкі сторони компанії порівняно з конкурентами, які вона в силах покращити;
- Opportunities (можливості) – характеристика ринку, яка надає всім учасникам цього ринку можливості для розширення бізнесу;
- Threats (загрози) – характеристика зовнішнього середовища компанії та можливі ризики для неї.

SWOT-аналіз – це своєрідна форма; він не містить остаточної інформації для прийняття управлінських рішень, але дає змогу впорядкувати процес обмірковування всієї наявної інформації з використанням власних думок та оцінок. Для будь-якого керівника або управлінського працівника, зорієнтованого на поточну роботу, це корисна справа, яка вимагає від будь-кого, хто застосовує SWOT-аналіз, замислитися на перспективу [7].

Методологія SWOT-аналізу допускає спочатку виявлення сильних і слабких сторін, а також загроз і можливостей, а далі – встановлення ланцюжків та зв'язків між ними, що надалі можуть бути використані для формування стратегії підприємства [4]. Автор розробила загальну матрицю SWOT-аналізу, яку зображено на рис. 1.

SWOT-аналіз можливо провести протягом будь-якого реально існуючого часу: від 1-2 годин до кількох днів. Якщо у першому випадку висновки доводиться робити на основі експрес-опитування, то за наявності 2-5 днів є можливість завчасно вивчити документи, провести необхідні інтерв'ю, розробити модель ситуації і детально обговорити проблеми із зацікавленими особами. На основі проведеного аналізу можна виділити низку першочергових проблем, які мають бути вирішені для побудови ефективної стратегії розвитку підприємства в ринкових умовах [4].

Сильні сторони		Слабкі сторони	
1. 2. 3. ...	<p>Як можна використовувати сильні сторони, щоб не втратити можливості?</p>	1. 2. 3. ...	
Можливості		Загрози	
1. 2. 3. ...		1. 2. 3. ...	<p>З якими слабкими сторонами повинні боротися, щоб уникнути небезпек?</p>

Рис. 1. Матриця SWOT-аналізу (*розроблено автором)

SWOT-аналіз, як управлінський інструмент, має свої особливості [6]:

- є початковим етапом стратегічного планування для більшості підприємств;
- є складовим етапом у процесі опрацювання стратегії підприємства;
- є інформаційною основою для формування стратегічних проблем і альтернативних стратегічних рішень на підприємстві;
- передбачає спільне вивчення зовнішнього і внутрішнього середовищ підприємств;
- передбачає встановлення парних комбінацій між загрозами, можливостями в зовнішньому оточенні, з одного боку, і сильними та слабкими сторонами підприємства – з іншого;
- у центрі уваги – чинники, що найбільше впливають на конкурентну позицію і конкурентні переваги;
- передбачає таку послідовність дослідження чинників оточення: відстежування змін чинника → аналіз стану чинника → виявлення характеру впливу чинника на підприємство → прогнозування можливих наслідків впливу чинника на підприємство в перспективі;
- широко застосовуються експертні оцінки;
- передбачає обов'язкову бальну оцінку чинників макросередовища, безпосереднього оточення і внутрішнього середовища фірми.

SWOT-аналіз дає змогу формувати загальний перелік стратегій підприємства з урахуванням їхніх особливостей: відповідно до змісту стратегії – адаптації до (чи формування впливу на) середовища (рис. 2) [7].

Цей метод аналізу витримував перевірку часом і досі доводить свою потребу як важливий елемент раціоналістичного підходу для розроблення та реалізації стратегії [7]. Для побудови матриці SWOT-аналізу необхідно про-

вести такі етапи (рис. 3). На першому етапі виявляють фактори, що впливають на діяльність організації та визначають рівень їх впливу.

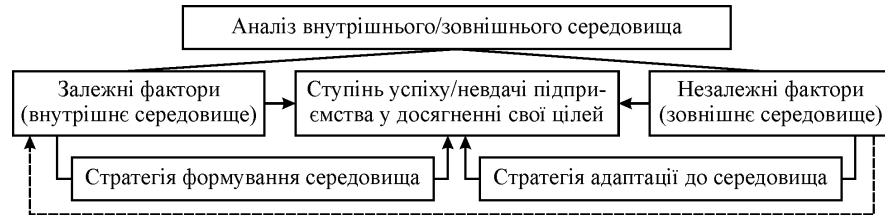

Рис. 2. Принципова схема врахування залежних і незалежних факторів

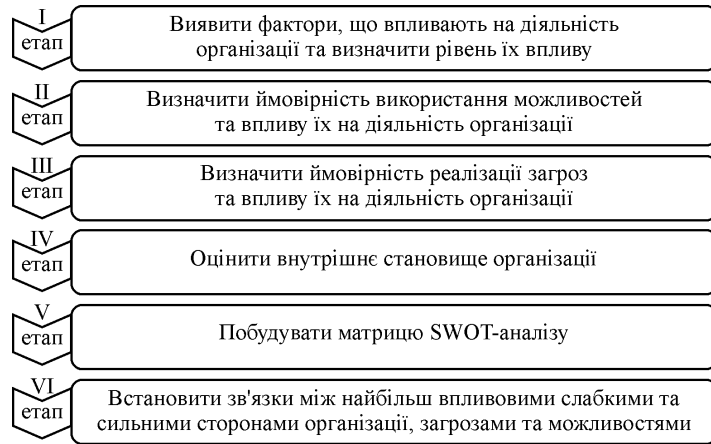

Рис. 3. Етапи проведення SWOT-аналізу (*розробила автор на основі опрацювання [1])

Наступним кроком є визначення ймовірності використання можливостей та впливу їх на діяльність організації. Під час проведення SWOT-аналізу необхідно визначити не тільки можливості та загрози зовнішнього середовища, а й виявити ймовірність використання та вплив обраних можливостей і загроз на результати діяльності організації.

Третій етап здійснюється аналогічно попередньому. Наслідки, до яких може призвести реалізація загроз, можуть проявитися через руйнування організації, доведення до критичного стану, важкого стану або легких пошкоджень. Виявлення в процесі аналізу факторів, які класифікуються як загрози зовнішнього середовища, записують на полях матриці.

Оцінка факторів внутрішнього середовища є наступним етапом SWOT-аналізу. Для кожного фактора приводиться експертне оцінювання його вагомості. Проведений аналіз факторів внутрішнього й зовнішнього середовища та ранжування їх за рівнем впливу на діяльність організації дає змогу сформулювати конкретний перелік слабких і сильних сторін організації, а також загроз і можливостей.

Кінцевим етапом є встановлення зв'язків між найбільш впливовими слабкими та сильними сторонами організації, загрозами та можливостями

зовнішнього середовища [1]. Отже, провівши поетапно SWOT-аналіз для державного підприємства "Західний експертно-технічний центр", отримано матрицю, відображену в табл. Для оцінювання внутрішнього середовища попередньо проведено повний фінансовий аналіз суб'єкта господарювання.

Табл. SWOT-аналіз ДП "Західний експертно-технічний центр"

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> - Якість надання послуг. - Широкий спектр діяльності. - Кваліфіковані кадри. - Наявність власних лабораторій та технічного обладнання. - Висока ліквідність. 	<ul style="list-style-type: none"> - Зростання собівартості послуг. - Надлишок, нерациональне використання грошових коштів. - Зростання поточних зобов'язань, а саме за розрахунками зі страхування та з оплати праці. - Зниження показників оборотності.
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - Монополіст на ринку. - Зростання обсягу послуг, завдяки економічній привабливості регіону. - Інвестиційна діяльність. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ризик зниження ділової активності. - Ризик фінансової залежності. - Ризик зниження фінансової стійкості. - Залежність від економіки держави. - Ризик недоотримання прибутку.

Аналізуючи матрицю, отриману під час SWOT-аналізу ДП "Західний експертно-технічний центр", можна зробити висновок, що досліджуване підприємство займає стабільні позиції на ринку та є монополістом у сфері надання послуг з охорони праці, що є його великим пріоритетом. Проте існує низка чинників (неефективне використання грошових коштів, зростання поточних зобов'язань, зростання собівартості послуг, погіршення ділової активності), які негативно впливають на його діяльність і призводять до виникнення таких ризиків, як зниження фінансової стійкості, ділової активності, ризику фінансової залежності, а також до зниження темпів приросту прибутку.

Для вибору оптимальної стратегії діяльності, з урахуванням отриманих результатів, підприємству пропонується використати грошові кошти (підприємство є високоліквідним), які є в надлишку, для покриття поточних зобов'язань, що знизить ризик фінансової залежності та зниження фінансової стійкості. Для покращення ділової активності та уникнення ризику недоотримання прибутку доцільним буде зменшення собівартості послуг, завдяки зростанню наданих послуг, їх якості та кваліфікованим кадрам.

Висновки. Хоча пройшло вже пів століття від дня, коли вперше було запропоновано SWOT-аналіз, цей метод є досі доцільним та ефективним у застосуванні, а також не викликає труднощів при складанні матриці, що значно полегшує роботу фахівців. Використання SWOT-аналізу для вибору стратегії розвитку підприємства, дає змогу попередити фінансові небезпеки та нейтралізувати слабкі сторони, використовуючи сильні сторони та можливості підприємства. Також це дасть змогу вивести діяльність суб'єкта господарювання на новий вищий рівень та покращити його фінансовий стан.

Література

1. Довгань Л.С. Стратегічне управління : навч. посібн. / Л.С. Довгань, Ю.В. Каракай, Л.П. Артеменко. – К. : Центр навч. літ-ри, 2009. – 440 с.

2. Костецька Н.І. Використання SWOT-аналізу під час формування стратегії хлібопекарських підприємств / Н.І. Костецька, М.І. Хопчан // Сталлий розвиток економіки. – 2011. – № 1. – С. 214-219.

3. Мальська М.П. Організація та планування діяльності туристичних підприємств: теорія та практика : навч. посібн. / М.П. Мальська, О.Ю. Бордун. – К. : Центр навч. літ-ри, 2012. – 248 с.

4. Могилів Ю.М. SWOT – аналіз вуглеводобувного підприємства / Ю.М. Могилів. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.dspace.nbuv.gov.ua/dspace/bitstream/handle/123456789/4276/st_28_21.pdf?sequence=1

5. Орловська Ю.В. SWOT-аналіз двовекторної інтеграції рівня зони вільної торгівлі для України / Ю.В. Орловська, К.В. Макусієнко // Економічний простір : зб. наук. праць. – 2012. – № 62. – С. 50-56.

6. Скібіцький О.М. Організація бізнесу: менеджмент підприємницької діяльності : навч. посібн. [для студ. ВНЗ] / О.М. Скібіцький, В.В. Матвеев, Л.І. Скібіцька. – К. : Вид-во "Кондор", 2011. – 912 с.

7. Шершньова З.Є. Стратегічне управління : підручник. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.] / З.Є. Шершньова. – К. : Вид-во КНЕУ, 2004. – 699 с.

8. SWOT-аналіз підприємства : конспект лекцій. Дисципліна – "Маркетинг". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.marketing-helping.com/konspekti-lekcz/17-konspekt-lekczj-disciplna-qmarketing/306-swot-analz-pdprimstva.html>

9. Коновалова О.В. SWOT-аналіз як основний інструмент стратегічного управління, його переваги і недоліки / О.В. Коновалова, Т. Андрущакевич. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.rusnauka.com/3_SND_2010/Economics/58123.doc.htm

Стеблецькая Ю.И. SWOT-анализ – метод предупреждение финансовых опасностей

Рассмотрены теоретические аспекты SWOT-анализа как метода предупреждения финансовых опасностей. Проанализированы инструментарий и основные этапы проведения данного метода. Приведено практическое использование SWOT-анализа на примере ГП "Западный экспертно-технический центр".

Ключевые слова: SWOT-анализ, сильные стороны, слабые стороны, риск, управление.

Stebletska Yu.I. Swot-analysis as warning method of financial risks

Theoretical aspects of SWOT-analysis as warning method of financial risks are considered. The means and main stages of this method are analyzed. The practical use of SWOT-analysis for example of SE "Western expert and technical center" is given.

Keywords: SWOT-analysis, the advantages, the disadvantages, a risk, a management.

УДК 336.22:334.012.64

Доц. С.М. Тесля, канд. екон. наук;

магістрант М.І. Платко – Львівський НУ ім. Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Розглянуто умови та особливості застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктами малого бізнесу в Україні. З'ясовано можливі позитивні наслідки та негативні моменти реформи, запропоновано шляхи подальшого вдосконалення спрощеної системи оподаткування як соціальної функції в умовах фінансово-економічної ситуації в країні.

Ключові слова: податки, спрощена система оподаткування, прибуток, єдиний податок, суб'єкт малого бізнесу.

Постановка проблеми. Суб'єкти малого бізнесу в економічно розвинутих країнах світу, насамперед, виступають як суб'єкти забезпечення проце-

су становлення та розвитку демократії, а також вирішення проблем зайнятості в межах соціальної політики держави. Таке розуміння ролі малого підприємництва формує спрямування основних акцентів державної політики його розвитку та вибір спеціальних інструментів й механізмів державного регулювання.

Провідним напрямом такого спрямування є спрощення і здешевлення обов'язкових процедур нагляду та звітності, що має стимулювати активний розвиток малого бізнесу. В Україні, на противагу закордонній практиці, протягом останніх років мале підприємництво влада розглядає виключно з позиції його економічного значення. Це яскраво проявляється в специфіці державної фіскальної політики щодо малих підприємств, де основним акцентом є рівність регуляторних правил як для малого, так і для великого бізнесу, замість спрощення та здешевлення обов'язкових процедур нагляду та звітності для малого підприємництва.

Втрата чинності Указу Президента України "Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва" [1], разом з нововведеннями Податкового кодексу України [2] (далі – ПКУ) стосовно спрощеної системи оподаткування, які вступили в дію з 1 січня 2012 р., призвели до кардинальних змін в спрощеній системі оподаткування. Згадані зміни стосуються практично всіх аспектів, пов'язаних із оподаткуванням підприємств, які перейшли на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності. Це зумовлює значну актуальність дослідження умов та особливостей застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми побудови ефективної системи оподаткування для суб'єктів малого підприємництва належить до кола наукових інтересів таких українських дослідників, як М. Азаров, Л. Бабич, А. Базиліюк, Ф. Бутинець, О. Василик, В. Вишневецький, М. Вдовиченко, А. Возняк, А. Гальчинський, В. Геєць, І. Д'яконова, Ю. Ємченко, В. Завгородній, Ю. Іванов, В. Кравченко, А. Крисоватий, М. Крупка, М. Кучерявенко, Ю. Лисенков, В. Литвиненко, О. Лобанов, В. Люткевич, І. Лютий, В. Приймак, А. Соколовська, Ф. Ярошенка, а серед закордонних дослідників варто відзначити П. Бернса, Й. Ворста, П. Друкера, П. Равантлоу, Д. Сторей, П. Хейне, Й. Шумпетера. Однак, попри значну кількість наукових праць в цьому напрямі, малодослідженими залишаються сучасні особливості застосування спрощеної системи оподаткування у сфері малого бізнесу в умовах значної мінливості податкового законодавства, а також питання щодо наукового обґрунтування економічної та соціальної ефективності створення спеціальних режимів оподаткування для малих підприємств в Україні, що й зумовлює актуальність цього дослідження в умовах українського сьогодення.

Мета дослідження. Основною метою цього дослідження є з'ясування особливостей застосування в Україні спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктами малого бізнесу, як фізичними, так і юридичними особами.